

TOVĂRĂȘIA

Foarte economică, care cuprinde tot felul de povețe, și răspunsuri la întrebări, despre formarea și conducerea
tovărășilor și însoțirilor economice.

cu sfaturi pentru agricultură, meserii și negoț, și cu îndrumări pentru valorizarea produselor economice

Intocmită de VAS. C. OSVADĂ

Apare în 10, 20 și 30, a fiecărei luni.

Adaus economic la „LIBERTATEA“.

Anul II.

ORĂȘTIE, 30 Octombrie v. 1907.

Nr. 29.

Un amestec — periculos.

Judele Heller Mór dela tribunalul regesc din Arad, n'a vrut să inducă în registrul firmelor comerciale, faptul că banca românească »Mureșanul« din M.-Radna, și-a urcat capitalul. Tăgăduirea asta a făcut-o pe motivul, că adunarea generală, care a hotărât urcarea capitalului — a fost conchemată cu publicări scrise numai în limba românească. În hotărîrea sa, judele tribunalului spune, că tăgăduirea aceasta pe motivul pomenit, și-a întemeiat-o pe rînduielele paragrafilor respectivi din Legea comercială art. 37 din anul 1875.

Hotărîrea aceasta a picat ca o bombă, — din drag senin. Toată lumea, care frunzărește prin legi a rămas surprinsă — de această hotărîre.

Am luat și noi Legea comercială. Am frunzărit și în textul oficial și în explicările juriștilor, (mai ales a le lui Nagy Ferencz, recunoscut ca autoritate în treaba asta) — dar' nicăiri n'am dat barem de urma astorfel de paragrafi, care să sprijinească hotărîrea judeului Heller dela Arad.

Dacă nu mă înșel, în întregă Legea comercială, despre obligamentul convocării și despre felul cum și cînd trebuie să se convoace și să se țină adunările generale a societăților pe acții, nu e vorba decît în §§-ii 154, 157, punct 8, 159, punct 2 și 177, — iar' pentru tovărășii numai în §-ul 225, punct 11, — după-ce §§-ii 176—181 dela societățile pe acții, au putere de drept și față de tovărășii.

În nici unul din acești paragrafi însă, nu să spune că adunările generale — în ce limbă să se convoace. Ba nici chiar atît nu să porun-

cește — să se convoace în scris. Treaba asta e lăsată cu totul în grija rînduielelor statutelor, în care trebuie să se spună cum, unde și cu ce drepturi trebuie convocată adunarea generală. Legea aici nu să amestecă — singur atît pretinde prin §-ul 177, ca în fiecare an să se țină cel puțin o adunare generală. Altceva nu dispune.

Că din care paragraf și-a făurit judele Heller motivul »legal« nu putem nici ghîci. Dar' ni-să impune să știm. Căci dacă viitorul așa fel de surprinderi ne ține pentru societățile pe acții și pentru tovărășii, — atunci ne putem aștepta la tot ce e mai rău. Ne putem aștepta că într-o bună dimineață îi trăneste prin cap unui jude să nu mai improtocoloze firma vre-unei tovărășii — pe motiv, că membrii ei sunt Români.

Conducătorilor vieții noastre societare li-să impune datorința să folosească toate mijloacele legale, să lămurească lucrul și să respingă dela început un astfel de amestec nechemat și fără temelie legală.

Să se dea să înțeleagă oricine, că sfințenia averilor tovărășiiilor, e tot atît de neatacabilă ca și sfințenia averii private. Dacă e cel mai mare drept a unui cetățean să-și chivernisească averea după bunul lui plac; dacă eu îmi pot chema oile și boii în care limbă mie îmi place, căci sunt averea mea — atunci cu atît mai virtos pot eu să-și chivernisesc averea întovărășită — după bunul meu plac și pot să conchem membrii tovărășiei — în limba lor, în limba înțăleasă de ei și de mine.

Sau cine mă poate obliga pe mine, că dacă am o acție dela o bancă — trebuie să știu ceti și vorbi ungurește?

Dacă tovărășia împlinește rînduielele, ce le-a hotărît legea pentru astfel de așezăminte — cine și de unde își ia dreptul să se amestece în averea mea, și să-și poruncească să o chivernisesc ungurește ori în altă limbă?

Un astfel de amestec, noi mărturisim că e fără temelie de drept — e un amestec periculos și cu grave urmări.

D'aceea datorința avem să-și respingem și să lămurim lucrul — acum dela început. Cei chemați să-și facă datorința!

Să nădăjduim că să va găsi și o instanță judecătorească mai înaltă, care să vadă absurditatea lucrului și să-și refacă.

Un bun prilej

Să tot îndeamnă, ca mai ales acum, după-ce scumpele banilor a zguduit și mai mult isvoarele de cîștig a popului nostru muncitor și după-ce creditele date de bănci strîng amar și amenință cu sărăcie ținuturi întregi — băncile noastre să caute să-și întindă lucrarea prin sprijinirea și alimentarea altor rami de economie.

Să zice, că mulți dintre conducătorii băncilor noastre s'au și convins despre trebuința astorfel de acțiuni și nizuiesc chiar să le pornească, Căci știu și ei, că viitorul unei bănci e numai până atunci asigurat, până au cliențelă ce poate plăti, are din ce să facă banii.

N'avem motive să nu credem în bunele vești și d'aceia vedem că ne împlinim o datorință, cînd atragem atențiunea băncilor noastre din Lipova și împrejurime asupra următoarelor:

La 9 Decembrie a. c. la ceasurile 10 a. m. să va ținea în cancelăria oficiului silvanal sup. reg. ung. o licitație pentru *vinzarea lemnului de pe 277 jughăre catastrale de pădure din hotarul comunei Pernești, aparținător oficiului silvanal reg. ung. din Totvaradia.*

Prețul de strigare e 161,150 coroane. Vadiul 8000 cor. Condițiile de licitație se pot vedea în cancelaria oficiului silvanal sup. r. u. din Lipova a celui din Totvaradia și în secția silvanală din ministerul de agricultură (Budapesta V strada Zoltán 16. etaj. III).

Publicația de licitație s'a făcut sub Nr. 85,285 — I/B. 1. 1907 cu referință la publicația de sub Nr. 61414 din a. c.

Vedem că afacerea, pentru noi ca începători e destul de mare. Tocmai pentru aceea, dela început atragem luarea aminte a mai multor bănci de-ale noastre, care alcătuind un consorțiu, o tovărășie ocazională să impartă între ele risicul și suma de aproape 200 mii coroane, ce va fi trebuincioasă pentru cumpărare și întreținerea exploatarei.

Fără cunoașterea amănunțită a soiului și așezării pădurii, a drumurilor și a altor o mulțime de lucruri hotărîtoare la o exploatare succesă, — de bună seamă nu întărim, că aceasta eventuală cumpărare ar aduce foloase băncilor și locuitorilor din împrejurime.

Primind însă ideia — cei chemați foarte ușor și-ar putea cîștiga informațiile trebuincioase — fie deadreptul fie prin clienții lor din împrejurimea pădurii.

Ca dela început să fim înțeleși, spunem, că noi ne

închipuim întreg lucrul în felul următor :

Incredințându-se conducătorii noștri economici din părțile Lipovei, că pădurea din vorbă pe de o parte ar putea fi bun izvor de câștig pentru clientela lor — ocupați acolo fie ca tăietori, fie ca valorizatori ori cărauși — ar cerca prin bărbății de încredere a băncii să înjghebeze mici consorții de săteni, tovărășii ocazionale alcătuite pe temeiul de contract deadreptul numai pentru exploatarea pădurii din vorbă.

Tălmăcindu-se pe deplin sătenilor foloasele afacerii — suntem siguri că aceia s'ar uni în mici consorții, garantate pe de o parte prin mici quote de participare solvite înainte, iar pe de altă parte prin răspunderea solidară — cu averile lor.

În felul acesta cele 277 jughăre ar putea fi împărțite în 5 ori 10 și 20 părți, chiar și neatârătoare una de alta, pe care le-ar cumpăra tot atâtea consorții, tot atâtea mici tovărășii ocazionale de săteni. Aceștia ar prețui partea lor și ar anunța băncilor până la ce sumă să obligă în toată forma — că ar oferi pentru partea lor. Aceste oferte s'ar aduna și băncile ar ști prețul total — ce pot să-l ofere la licitație pentru pădurea întreagă — așa ca și băncile să aibă un potrivit câștig pentru financiarizare și sătenii să aibă un direct izvor de venit, croit și susținut de ei înșiși cu ajutorul băncilor.

Întreg rolul băncilor s'ar restringe la anticiparea sumelor trebuincioase pentru vadiu și ratele prime, căci mai târziu exploatarea ar da sumele și până atunci garanța atîtor săteni ar fi îndestulătoare pentru bănci.

Iată dar un prilej bun, ce n'ar trebui scăpat. Și n'ar trebui scăpate atîtea și atîtea prilejuri ce ni să îmbie.

În felul acesta credem noi că să poate traduce în faptă dorul și nizuința. ca și băncile noastre să »dea direcție în economie«, să spri-

jinească industria și comerțul.

Întreagă mișcarea noi am vedea-o și mai puternică și mai sănătos pusă — când aceea ar porni de adreptul din satele noastre. Frunțașii satelor să urmărească ivirea astor fel de prilejuri. Ei de ei să se constituie în consorții, să-și alcătuiască tovărășii, la început fie și numai ocazionale, și apoi atunci când au obiectul, când au tovărășia, să se adreseze la bancă. În felul acesta băncile noastre vor trebui să iasă din rezervă, căci altcum serviciile de felul acesta le-ar face alte bănci, prin ce rezerva băncilor noastre s'ar răzbuna păgubitor și financiar și național.

Așa înțelegem noi munca economică și astfel de acțiuni dorim noi să formeze un însemnat punct din programul de lucru a plănutei Centrală a tovărășiiilor.

Vom nizu pentru alcătuirea de tovărășii, ca să avem cui să predăm spre folosire prilejuri de felul celui, ce se îmbie prin licitația pădurii dela Pernești. Întreagă acțiunea însă numai așa nădăjduim să aibă roadele ce noi le credem, dacă băncile noastre ar ieși din rezervă și nemijlocit prin ele s'ar financiariza, s'ar duce la bun sfârșit acțiunile și prilejurile ce noi, fie prin foaie, fie prin Centrală, le-am ținea în evidență.

De data asta băncile noastre din Lipova și împrejurime au cuvîntul. Să-l auzim cu bine !

Lipsa de nutreț.

Tot mai dese sunt plîngerile, ce vin din toate părțile țării din pricina lipsei de nutreț. Dacă seceta nu prăpădea pășunile de toamnă și dacă cei mai mulți agricultori n'ar fi fost siliți ca de pe acum să mînce cu vitele lor din nutrețul de iarnă — în anul acesta doar să trecea mai cu ușorul peste slaba roadă a finațelor. Așa însă și reuniunile agricole mari și guvernul și societatea întreagă să nizuiesc să

folosească toate mijloacele ca să ușureze greul lipsei de nutreț.

Până acum ministrul de agricultură a dat îngăduială să se facă frunzari — fără plată — din pădurile erarului. A îngăduit ca fabricile de spirt să vîndă braga (moșlicul) și pentru vitele agricultorilor din apropiere. Sătenii noștri să se folosească de aceste favoruri. Reuniunea agrarilor maghiari cere cu stăruință ca guvernul să oprească exportul țărițelor și a altor nutrețe.

Toate aceste măsuri însă — până ajunge și la micii proprietari, la sătenii noștri — mai că a trecut iarna.

D'aceea e de datorința noastră să ne umblăm noi în rîndul nostru și să ne ajutorăm noi de noi. În rîndul întii făptuim cu minte dacă ne cumpărăm mașini de tăiat paie de cucuruz și grîu. O mașină mică abia costă 20—30 floreni. Sunt și mașini mai mari de pildă: mașina „Tornado No 13“ a fabricii Kühne, care costă 500 cor. și să poate mîna cu locomotivul dela mașina de îmlătit. Pentru o astfel de mașină să se însoțească 10—20 gazde. O pot folosi ani de-arîndul.

Paiele tăiate să fac saramură și sunt mai plăcute viteilor chiar și decît un fin mai slăbuț.

Lipsa finului, care poate e mai mult simțită — să poate acoperi foarte bine tot prin tovărășie. Cumpărările de fin cu carul și cu claiă sunt foarte grele și de multe-ori ne păcălim foarte mult. Și apoi de obicei, cînd n'avem noi fin nu are nici altul, nici în satul nostru nici în satul vecin. Așa că finul trebuie adus de mai departe. Aici apoi începe greul.

De departe nu putem aduce cu carul. Și pentru un om un vagon întreg e și prea scump și poate și prea mult.

Aici să cere — tovărășia.

Simplu de tot: Vă însoțiți 5 ori 10 ori 20. Faceți o legătuială în scris ori chiar și nu numai cu gura. Cîștigați banii ori unul cîte unul, ori toți laolaltă, dela vre-o bancă. Socotiți apoi cît fin vă trebuie. În un vagon nepresat merg cam 40—50 măji de fin, cam 3—5 cară.

Scrieți în dreapta în stînga,

până găsiți finul trebuincios. Noi încă cu plăcere vă spunem unde să întrebați.

Cu vagonul îl puteți cumpăra și mai lezne și mai pe sus de toate la vagonul întreg aveți și scăzămînt la tariful de transport (de dus.)

Suntem convinși, că văzînd cîte foloase puteți trage și numai din o simplă și mică întovărășire pentru cumpărarea de fin — ve-ți îndrăgi tovărășiile, ve-ți cunoaște minunatele lor foloase și ascultînd pe cei-ce vă îndeamnă — ve-ți împodobi satele voastre cu tovărășii trainice — aducătoare de bunăstare.

Roata vremii.

— Spicuirii și ocoșeli. —

Din America sosește vestea că cele două gazete românești d'acolo să ceartă, ca la ușa cortului. Și noi nu știm ce-ar putea împărțidorul de acasă ori nevoile, ce au împins pe cetitorii lor să ia lumea în cap? Tocmai de ceartă le ardea Românilor din America! N'avem noi aici destulă hărțuială? Dar' năravul, năravul din fire — ăla e al dracului. Și nu ne putem mîngăia nici cu aceea că „virtutea“ asta s'a prins de noi — dela Unguri. Doar' gazetele din România is mai dihai... Ne-o fi luat tata Traian din multe țări și de pe multe rozoare. Ori ce să mai zicem. A știut marele Șaguna ce zice, cînd a grăit cu limbă de moarte: „Nicolae nu vă certați“.

Noi însă: „Ba bine că nu...“

*

E aproape de ris truda ce și-o dau cîțiva frunțași, instituții și foi românești, să caute acum pășune pentru oi. Acum în luna lui Noemvrie!

Dacă vrem să fim în ajutor poporului nostru, să nu ne pornim cu sfaturile să-și ia chepeneag, după ce a plouat.

Ce faci fă la vreme, dacă în adevăr vrei să faci. Că doamne lung e anul; e vreme și pentru căutatul pășunii și pentru alte o mulțime de lucruri folositoare — pentru popor. Să ne învîrtim însă între popor în toată buna vreme, să știm cînd și ce-i trebuie și dacă putem să i-le înbîem — la vreme!

*

Cetesc în o foaie d'a noastră pe o pagină: „Calindarul B. E. e cel mai frumos și mai bun calindard pentru economi“. În alt loc, în același număr cetesc următoarea: Calindarul P. R. e cel mai frumos și bogat calendar românesc dela noi“.

Acum dacă miar trebui mie un calendar — pe care aș ști eu să-l aleg, după ce „cel mai frumos“ numai unul poate fi. Aici numai așa îmi pot tălmăci lucrul, că unul e „cel mai frumos“ pentru-că e al aceluia, care îl anunță și celalalt numai pentru aceea e „cel mai frumos“ pentru-că e al cui plătește ca să fie laudat.

Dacă lucrul stă așa — cumpărați „Calendarul Național“ — d' aici dela noi, căci DV știți vorba „ca la mine — nu-i la nime“.

Și asta e o reclamă — dar, durere neplătită.

STIRI

Nouă tovărășie românească s'a alcătuit în Șugag, în comitatul Sibiiului — la străduințele harnicului preot I. Perian. După firma tovărășii, care e alcătuită pentru „magazin și anticipații“ socotim, că să va ocupa în primul rând cu afaceri de bucate și alte produse.

În Șugag unde sunt atitea mii de oi — ar fi o binecuvântare, dacă noua tovărășie s'ar ocupa cu negoțul de lână cumpărându-și mașini de sortat și scărmanat lina. Să auzim de bine!

*

Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiiului face un călduros apel către membrii săi să o sprijinească atît prin solvirea taxelor, cît și prin cîștigarea de membrii noi și preste tot prin interesarea lor față de înflorirea reuniunii.

Constatînd cu drag hărnicia Reuniunii din Sibiu — îndemnăm și noi cu toată inima să o sprijinească toți cei chemați, căci lor și neamului fac un mare bine.

*

Pirile cambiale, după noua lege să vor schimba așa că în viitor cambiile până la suma de 2500 coroane vor putea fi pîrite la judecătoria cercuală și nu numai la tribunal că până acum.

*

„Bancă“ nouă românească s'a alcătuit în Sebeșul de jos, sub firma „Isvorul“ societate pe acții, cu un capital de acții de 16 mii coroane, împărțit în 160 acții de cîte 100 coroane!

Noi nu putem înțelege ce rost poate să aibă o „socie-

tate pe acții“ cu 160 acții de cîte 100 Coroane? Ce vrea anume să făptuiască cu 16 mii coroane — dacă nu aceia ca să adune sub o căciulă pe „capitaliștii“ satului, care apoi să guverneze sărăcimea! Altă ispravă cu capital de 16 mii coroane și așa nu e în stare să facă. Astfel de isprăvi însă — nu dorim și le condamnăm cu toată puterea. Căci prin așa fel de „alcătuiți economice nu ajungem nici la creangă verde, nici la înaintarea poporului.

De ce nu s'ar fi putut alcătui o tovărășie cu quote mărunte de cîte 20—30 coroane ca fiecare sărăcuț să-și aibă în ea pîrticica lui, să-l tragă inima să o înflorească și să-și stea în ajutor — ca banca tuturor — în lipsele tuturor?

Cu ajutorul tovărășiei s'ar fi putut încerca sprijinirea producției și înlesnirea valorizării produselor din sat. La tovărășie putea fi satul întreg și satul întreg avea folosul. Așa îl vor avea — dacă să va putea ținea, tocmai în vremile de acum — cei cîțiva bogătași, care sunt fericiții proprietari a celor 160 acții!

Numai cît lăcomia — să nu să prea răsborne!

*

Nuiele de împletit să pot cumpăra până la 2 vagoane dela arendatorul Constantin Lalu din comuna Sănmărtin posta: Gerend, comitatul Tarda Arieș. Cine dorește să cumpere — ar fi bine să meargă acolo, să le vadă și să se tîrgue cu vinzătorul.

*

Grâu în toată lumea s'a făcut în anul acesta în total 164 milioane bushelle (un bushel în America face 35.24 litri) față de 183 milioane bushelle din anul trecut — așa spune foaia „Daily Trade Buletin“ din New-York.

*

„Tovărășia agricolă din sudul Ungariei“ — așa să chiamă o nouă tovărășie, ce s'a înființat în Timișoara pentru credit și valorizare.

Noua tovărășie și-a început lucrarea.

*

Tovărășie pentru împletitul corfelor s'a alcătuit în satele Tökésfalu și Bilke din comitatul Bereg. Nouele tovărășii lucrează ca membre a Insoțirii Centrale de credit din Budapesta.

*

Băile de cărbuni a statului. Guvernul de acum, ca să împedece lipsa de cărbuni, ce de atitea ori bîntuie în țara noastră — s'a apucat să cumpere băi și drepturi de băi de cărbuni. Până acum a cumpărat vreo 5 băi cu mai multe milioane de Coroane. Pricepătorii spun, că statul a făcut cumpărări foarte slabe și pentru sărăcimea băilor în cărbuni și pentru prețurile grozavi de mari ce le-a dat pentru ele.

O fi și cu băile aceste ca și cu moșiile pentru colonizat. Cînd un proprietar ungur nu mai poate trăi din moșia lui slăbită o îmbiie la stat să o cumpere pentru colonizare, ca apoi să-și bată și piep-că el e bun patriot. Ca la noi — nici unde!

Bancă pentru tovărășiile agricole s'a alcătuit în orașul Piacenza din Italia. cu un capital de 10 milioane lire (o liră cam 45-46 cruceri). Noua bancă va ținea la îndemîna tovărășiiilor sătești creditele de lipsă, va înlesni alcătuirea de noue tovărășii, va ușura esportul produselor agricole și va ajuta cumpărarea de materii prime. Scurt: va munci pentru sprijinirea și înaintarea întregii agriculturi. În mic și noi cam tot așa am putea lucra prin Centrala pentru tovărășii!

*

Congresul tovărășiei „Hangya“ Tovărășia centrală de consum „Hangya“ din Budapesta a convocat un congres al tovărășiiilor de consum din țara întreagă, care sunt cu ea în legături de afaceri — pe ziua de 12 Novemvrie la Budapesta în sala dela „Köztelek“.

La asigurările de vite dela „Plugarul“

(Urmare și fine).

Prin urmare modul de încasare nu poate face greutate, nici socoata n'o poate încurca, iar' fondul de rezervă în urmarea neplătirii unui membru poate numai se crească, dar nici decum se scadă. Socoata din contră e foarte simplă, căci încasarea se face, după ce s'a plătit deja suma de despăgubire — pentru întregirea fondului din care s'a luat suma de despăgubire, adică pentru întregirea cautiunii fiecărui, și dacă cineva nu-și întregeste cautiunea perde dreptul de membru, iar paguba ce se va întimpla de aici înainte se va adrepta pe cotoșile ce le reprezintă ceilalți membrii rămași, adică cari și-au întregit cautiunea.

Tabela I despre taxele solvinde din partea membrilor ca despăgubire, sa făcut cu scop ca toți membrii de o potrivă se poată socoti

că din paguba întimplată, cît pică pre cuotele represintate de dînsul și așa toate nedumeririle sau suspițiunile dela început să cadă.

D. e. Direcțiunea avizează membrii că la 5 inși din diferite comuni sau făcut o pagubă de 1000 cor. și sunt subscrise 1000 cuote, atunci fiecare pe baza tabelii vede că pe fiecare cuotă pică 1 cor., dacă sunt 2000 cuote pică 50 fil., dacă sunt 10.000 cuote pică 10 fil., etc. prin urmare socoata și controla e tare ușoară și precisă și nici umbră de încurcare sau nedumerire.

Cu privire la primirea spre asigurare a animalelor mici oi, porci, capre, trebuie să observăm că v'a scăpat din vedere dispozițiunile §. 4 punct 2—3, acolo se zice: Deocamdată să pune în practică numai asigurarea vitelor mari lăsînd în voia direcțiunei a introduce la timpul său asigurarea și a animalelor mai mici.

Punerea în practică se va face cunoscut la timpul său prin înnoștințare la persoană.

De aici urmează că asigurarea așa temută nu s'a introdus încă, dar se poate ori cînd introduce. Trebuie să recunoaștem că numai lipsa de controlă ne-a reținut de nu am introdus și acea încă de acum, dar mulțindu-se membrii asigurîndu-ne controla necesară, vom atrage și vitele cele mici în asigurare fără teamă de primejdie. Se înțelege că vor fi de lipsă unele restricțiuni, cari în privința aceasta se vor introduce la timpul său.

Aici în ce privește asigurarea cailor nu suntem de o părere cu Dvoastră, deși și noi am recunoscut, că mortalitatea și schilăvirea cailor e mult mai mare ca a vitelor cornute, totuș am ținut de mai corect a cere dela proprietari de cai aceeaș cautiune, și aceeaș sumă de despăgubire, ca și la proprietari de vite cornute, dar am redus cu 25% suma de despăgubire, decît la animalele cornute, prin urmare noi nu în taxe, cari de fapt sunt numai un avans de despăgubire, ci în despăgubire ne-am asigurat pentru eventualitățile mai dese dela cai. și credem că acesta e modul cel, mai potrivit. Căci a încasa taxe mai mari după cai, și a da despăgubire ca și la vitele cele cornute, ni se pare cu mult mai riscat și încurcat, decît a încasa taxe egale, dar în proporție cu eventualitățile mai mari, a detrage din despăgubire un percent mai mare, a da o despăgubire mai mică.

În ce privește cazurile de epidemie, noi facem o deosebire, anume: casurile de epidemie le împărțim în două părți, în epidemie parțială și generală. Cînd avem epidemie în una două comuni, o numim parțială, și cînd în toate comunele păssește de odată, atunci avem epidemie generală. Clasificarea aceasta se esplică în următoarele, anume, fiind însoțirea noastră estinsă preste 50, 100, 200 eventual și mai multe comune, dacă în una din acestea boala ia un caracter epidemic, atunci aceasta nu poate fi așa simțită, că ceilalți membrii din 49, 99, 199 sau și mai multe comuni, nici nu pot observa că în una, două comune este boală epidemică, așa de neînsemnată va fi suma de despăgubire, și de aceea în astfel de casuri nici nu reducem suma de despăgubire, numai

în acel caz cînd daunele trec peste suma de 100.000 cor.

Dacă însă epidemia e generală, atunci fiind pericolul de tot mare, și noi am luat dispozițiuni extraordinare, anume: 1. Pentru astfel de cazuri am statorit în §. 20 din contract 50% din prețul efectiv al animalului, ca despăgubire. — 2. În §. 31 al contractului am statorit întrebuintarea fondului de rezervă al însoțirii pentru cazul acesta. 3. În regulamentul intern s'a hotărît reasigurarea marvei la o bancă mare de asigurare îndată ce sunt subscrise 10.000 cuote. Ba am făcut și mai mult cînd prin regulamentul intern s'a hotărît ca vitele tuturor membrilor să le oltim pe spesele noastre, și în caz de boală să se dea atît doctor cît și medicină gratuit, căci avînd membrii acestea la îndemină nu să vor mai reținea de a nu înșinua vita bolnavă, și combătîndu-să din toate părțile boala, e speranță că să se localizeze, dacă nu să dispară. Prin oltire vitele devin imune pentru boală, iar' prin însinuare să combată boala însași.

Așa dară dînd aceste deslușiri, credem că putem spera la apreciere binevoitoare din partea Dvoastră — la care, după cum și mai sus am amintit, ținem foarte mult, — și dacă pe lîngă acestea mai pot obveni, sau mai sunt unele greutăți și încurcături, acelea trebuie să le atribuim începutului greu și împrejurării, că am purces pe o cale cu totul necunoscută și neesperiată, dar' avînd baza de mîncare puternică, avînd potecă bine croită, e de sperat că toate greutățile le vom ști împărți, micșora și delătura și vom putea avea în viitor o instituțiune nouă, de un interes general, și de folos netăgăduit.

Rugînd și pe mai departe binevoitoarele observări frățești atît din partea Dvoastră, cît și din partea altor Domni cu inimă și dor de muncă, rugînd a nu dubita în bunele noastre intențiuni, și a ne scuza pentru puțina îndoială ce am avut, asigurîndu-vă de stima și recunoștința noastră nestrămutată, sunt cu tot respectul al Dvoastre

devotat

Ioan Epure

director la „Plugarul“ s. p. a. în Cacova.

Intrebări și răspunsuri.

Intr. 152. Sunt măștru român. Zilele aceste mi-a fugit băiatul dela măestrie. Pot să-l aduc cu legea îndărăt?

Petru S. în C.

Răspuns: Poți. Inștiințează la fisolgăbiraul, care ți-l aduce — căci el e instanța întîiu în treburi de-ale meseriilor. Atita numai, că oare avea-vei folos de omul, pe care cu sila vrei să-l țini. Asta trebuie judecată.

*

Intr. 153. Am în hotarul comunci un pămînt de 5 jugh. Aș voi a-l planta cu pomi și aș vrea să fac casă pe el. Să poate să-l scot de sub sistemul de 3 hotare? Ce trebuie să fac, dela cine să scot concesiune?

Procopiu B. în H.

Răspuns: Nu-ți trebuie nici o concesiune pentru plantarea de pomi. Ingrădește locul și prin

asta îl scoți din hotar și îl ai ca grădină. Atita tot. Pentru edificarea casei trebuie să anunți antistia com. resp., pe solgăbiraul, ca să-ți dea concesiunea de edificare. Trebuie să aveți și planul, ca la ori-ce edificare, fie în sat fie în hotar.

*

Intr. 154. De unde mi-aș putea cumpăra o mașină (secică) pentru tăiat de pae?

Inan Căta din L.

Răspuns: Sunt în mai multe locuri. Mai ușor o capeti dacă o comanzi dela dl Maxim Vulcu, fabricant în Arad ori dela Andrei Rieger din Sibiu ori dela Demeter Gitty din Oradea mare. Costă dela 15 fl. în sus. Cele cu 30—35 florini sunt potrivite bine.

*

Intr. 155. Unde ași putea găsi lucernă curată și cu ce preț? Poate-să sămăna iarna?

Solomon P. în G.

Răspuns: Scrie la dl Ioan I. Vulcu, mare comersant în Orăștie. Are f. bună și cu preț potrivit — pe care ți-l spune Dlui. În anul ăsta numai în primăvară să o mai sameni.

*

Intr. 156. În zilele aceste mi-a ars casa și grajdul. Erau asigurate pentru 1100 fl. Agentul ce a venit, după foc, să scrie paguba, a luat protocol cu mine în crîșmă. După-ce am subscris protocolul mi-a spus că am să capăt numai 470 florini. Am spus că nu primesc. Ce să fac.

Vasile P. ocnar.

Răspuns: Pagubele de foc, de obicei nu să plătesc în suma asigurată, fără numai atit să plătește cît de fapt a ars, cîtă de fapt a fost paguba. Societățile au prețuitorii lor, care de bună samă prețuie după cum crede el mai bine. Dacă nu ești mulțumit cu prețuirea, fă o prețuire cu antistia comunală și cu un pricepător (zidar, lemнар) și fă proces societății. Dar' știi, că decît o piră grasă mai bine o pace omenească. Și apoi în cazul Dtale, cine știe dacă nu-i fi subscris declarație de pace, că primești prețuirea!

Cînd vă asigurați grijiti să asigurați numai pe atit cît știi că prețuie de fapt. Mai ales să asiguri mai cu preț acele părți din edificii care, la un foc mai ușor pot arde.

Să caută și să găsește!

Să caută:

-- Trei vagoane de pari pentru viie, buni, dela 3 până la 4 metri lungi. Cine are de vînzare să se adreseze la dl Vasile C. Osvadă în Hunedoara (Vajdahunyad) sau de-adreptul la dl Nicolae Soră Băroiu în Săliște, comit. Sibiiului.

— Doi băieți buni să primesc la măestria lăcătușiei, în atelierul dlui Ilie Rujanu, măestru lăcătuș în Mercurea (Erdély Szerdahely).

— Un barbier român să poate așeza și are loc bun în comuna Bencecul-român, comună cu 200 fumuri. Să se adreseze dlui Lazar Demenescu, acolo ori apoi la Redacție în Hunedoara.

— Un negustor român harnic, în comuna fruntașă de pe cîmpie, Zau (Mező-Záh). Este stație în mijlocul satului, pe linia Murăș-Ludoș—Bistrița. Cu informații slujește dl preot Teodor Nagy, de-acolo. Posta în loc.

Să găsește:

— La dl Ioan Cotofenciu, econom în Mogoș (lîngă Alba-Iulia) 100 ferdele și la alți săteni până la 500 ferdele de mere ponici albe. Să scrie doritorii de-adreptul acolo ori să meargă să le vadă.

— Un comersant (neguțător) român ar vrea să se așeze în o comună românească. I-ar plăcea unde ar fi și drept de licență. Cei-ce doresc un harnic negustor să se adr. de-adreptul la dl Nicoara Trofin în Boros-Benedek, via Gyulafehérvár.

— Un bun român, care are diplomă dela școala de viierit din Miniș, să îmbie ca îngrijitor și cultivători de vii, pomi și pentru îngrijirea vinului. Să se adreseze tot la dl Nicoara Trofin din B.-Benedek, care îi va spune adresa.

— Un băiat pentru prăvălie, care a mai fost ucenic încă 15 luni, să îmbie la o prăvălie românească. Să se adreseze de-adreptul la dl Petru Călămaș în Csermő (com. Arad).

POȘTA REDACȚIUNII.

Dlui Teodor Popa preot în L. V'am răspuns prin epistolă.

N. N. de pela Orăștie. Dacă nu știu de ce a fost vorba în proces, nu Vă putem da nici un sfat.

Dlui I. Cotofenciu. Cetește răspunsul dat în numărul trecut al „Tov.“ — despre vînzarea de poame.

Dlui Vasile Oc. în B. Zamul e comună cu 1100 locuitori: Informații poți avea dela dl Florian Bugy comerciant.

Dlui I. B. F. preot în P. Cu plăcere am publica tragerile losurilor dar pentru acele ne-ar trebui în toată luna de cîte două ori cîte 4—5 pagine. La asta nu ne putem angaja. Mai ușor inse puteți afla tragerile de losuri, între care și „Bazilica“, dacă abonați foaia specială „Mercur din Budapesta, Fűrdő utca 3. Costă pe an 4 Cor. și apare în toată de două ori. — Dacă ne spuneți numerii și seria losurilor și noi vă putem aviza dacă a-ți cîștigat ori nu.

Dlui Toma Costea în R. V'am răspuns prin scrisoare.

Dlui Dum. M. în C. Am întrebat în un loc, unde de sigur știu. Primind răspuns — comunic. Salutări.

Dlui I. Șona în Z. Ți-am trimis cîte o broșură din ambele. E bine? Cu dragoste.

Dlui Ion Pruniș în Ciel. Adresează-te la dl Maxim Vulcu fabricant de mașini în Arad. Mai bine te îndreaptă.

Dșoarei Un abonat. V'am răspuns deja. Rog să cetiți ja „Int. și Răsp. din Nrul 20. Atelierul să afle în Orăștie.

Dlui Ilarie în O. L. După cum ai dorit ți-am scris în epistolă închisă. Nu uitați însă, că nici eu nam prea multă vreme. Nu cereți mai mult decît să poate face mai pe scurt.

Dlui George Chira în Pad. Nrii dela losurile Dtale „Bazilica“ -- nu au eșit la toți.

Dlui Mihai C. în Gherliște Iti răspundem în scrisoare privată.

Dlui B. abon. 1510. Nu-ți putem ceta scrisoarea. Scrie — alta.

Vrei să știi, ce și cum să faci cînd înființezi o tovărășie?

— Cumpără broșura

Legea Tovărășiilor

în care găsești pe lîngă îndrumări despre tovărășii și despre formarea acelor, și toți șș-ii legii comerciale, ce privește tovărășiile.

Costă 50 fileri și 10 fil pentru postă.

Dacă dorești să ai modele de statute despre tovărășii de credit și despre tovărășii de arendat pămîntul:

— Cumpără broșura

Băncile pop. din România,

în care găsești și date despre băncile din România precum și date despre tovărășiile dela noi.

Costă 1 cor. și 10 fil. pentru postă.

Amîndouă broșurile sunt scrise de V. C. Osvadă, dela care să pot comanda, trimițîndu-i-se banii la Hunedoara — V a j d a h u n y a d.

